

Masterplan Nieuw-West en de rol van burgerinitiatieven

Deze oproep is een initiatief van:

Platform Sierpleinbuurt

De Kaskantine

De Groene Kans

The Beach

Stadsboerderij Osdorp

ZeroMica

Cascoland

Stadslandgoed Nieuw-West

Met ondertekening door:

Samenwonen Samenleven

Buurtwerkplaats Noorderhof

Pondok

Burgerinitiatieven, buurtorganisaties en belangengroepen worden onder de noemer Niet-Gouvernementele Organisaties, zonder winstoogmerk (NGO's), als de "nieuwe derde weg" gezien. Zij nemen verantwoordelijkheid daar waar markt en overheid dat (nog) niet kunnen of willen doen, en vervullen steeds meer uitvoerende taken. Ook in Nieuw West spelen NGO's een grote rol.

In deze reactie op het concept Masterplan Nieuw West willen we aantonen wat die rol precies is, hoe die rol kan passen in het Masterplan, vragen we opheldering over waarom tot nu toe niet is gereageerd op de wens van de bewoners van Nieuw West om buurtorganisaties in de planvorming en uitvoering te betrekken, en laten we zien hoe een samenwerking met buurtorganisaties kan leiden tot betere resultaten.

De thema's en prioriteiten die genoemd worden in het conceptplan, en de thema's die bewoners inbrachten tijdens de participatiebijeenkomsten zijn duidelijk, en zijn ook de thema's waar de NGO's in dit stadsdeel aan werken. Gevoelens en praktijken van uitsluiting van het sociaal-economisch verkeer en onveiligheid en verwaarlozing van de leefomgeving zijn het meest dringend.

Het idee dat alleen de markt en overheid de ultieme verantwoordelijkheid hebben en zorg kunnen dragen voor de organisatie van de samenleving en voor het minimale sociaal economische vangnet kan al een tijdje naar de prullenbak, en gelukkig wordt door de bestuurders van de Gemeente Amsterdam gezocht naar een manier waarop zich organiserende burgers erkenning kunnen krijgen voor hun essentiële werk, bijvoorbeeld via het Buurtbudget, Buurtrecht, Donutdeals of in de steun van woon- en energiecoöperaties.

Er zijn twee hoofdredenen waarom de markt en overheid geen garantie kunnen bieden voor een minimum aan kwaliteit van het leven en de leefomgeving. Beleid wat wordt uitgedacht op het ministerie of stadhuis staat te ver van de alledaagse werkelijkheid, en het is schier onmogelijk om de verschillende beleidslijnen op lokaal nivo op elkaar af te stemmen en te integreren, iets wat gelukkig wel steeds wenselijker wordt geacht. Marktpartijen die

weliswaar goed zijn om beleid efficiënt uit te voeren maken de afstand tussen politieke besluiten en de werkelijkheid alleen maar groter.

Buurtorganisaties en burgerinitiatieven kunnen zichzelf aardig staande houden, grotendeels door de steun die zij krijgen van hun leden en hun doelgroepen. Ze overleven ook dankzij kwaliteiten die commerciële partijen niet hebben. Ze weten veel gemotiveerde mensen te mobiliseren die zich veelal vrijwillig inzetten doordat deze inzien dat de organisaties zich puur op het beschermen van bepaalde waarden inzetten die zij zelf ook belangrijk vinden. Verder zijn de organisaties creatief in het vinden en gebruiken van allerlei lokale hulpbronnen, zoals het recyclen van spullen, crowdfunding, en het inzetten van de specialistische kennis van sommige aanhangers en buurtgenoten. En tenslotte zijn buurtorganisaties een kei in het verbinden van verschillende waarden met één activiteit, zoals bijvoorbeeld een DJ cursusgroep die straatevenementen doet, of een buurttuin waar bewoners kruiden kunnen plukken en elkaar kunnen ontmoeten. Dit heet ook wel “meervoudige waardecreatie”.

Er wordt door buurtorganisaties enorm veel maatschappelijke waarde geproduceerd, alleen het wordt vaak niet herkend en erkend door de gemeente. Zij worden vrijwel dezelfde kosten in rekening gebracht als commerciële organisaties. Subsidies lossen dat probleem maar gedeeltelijk op. Wij stellen dat er per saldo meer maatschappelijke waarde geproduceerd wordt door financiële ontlasting dan met het geven van de subsidies.

Een goede indicatie van het hele pallet aan sociale impact wordt gegeven door de MAEX index, die de Sustainable Development Goals (SDG's) van de VN als uitgangspunt neemt bij het opstellen van de indicatoren en vragenlijsten (<https://maex.nl>). De index laat ook zien wat de geschatte financiële waarde is van die impact, bijvoorbeeld door te vergelijken met wat het zou kosten om die impact door een marktpartij te laten uitvoeren, of door de kosten uit te rekenen van vermeden schade.

Sociale impact per SDG van een organisatie grafisch weergegeven

In Amsterdam Nieuw West hebben 55 initiatieven en organisaties zich bij MAEX aangemeld waarvan 18 de uitgebreide vragenlijst hebben ingevuld.

We hebben gekeken welke van de activiteiten die bijdragen aan een van de 17 SDG's ook bijdragen aan de 4 conceptdoelstellingen van het Masterplan. In onderstaande tabel kan je zien dat er een grote overlap bestaat tussen het Masterplan en SDG 1, 4, 8, 9, 10, 11, 15 en 16.

Conceptdoelstellingen Masterplan vergeleken met Sociale Impactcriteria MAEX

Doelstellingen Masterplan	SDG's	MAEX criteria
doorbraak 1 Participatie, Inclusie en Eigenaarschap		
Versterken en faciliteren van ontmoetingen tussen bewoners met verschillende achtergronden zodat men elkaar leert kennen, elkaar beter leert begrijpen en de sociale cohesie over de wijken heen versterkt	SDG 11 Duurzame gemeenschappen	<ul style="list-style-type: none"> • culturele activiteiten organiseren • buurt evenementen organiseren • fysieke locatie waar mensen elkaar kunnen ontmoeten • discussie/debat over maatschappelijke thema's organiseren
doorbraak 2 Wonen en Veilige leefomgeving		
Leefbaarheid op straat vergroten, korte termijn en lange termijn: meer ogen, minder vuil, minder overlast (verbinden aan locaties)	SDG 15 Leven in het groen	<ul style="list-style-type: none"> • Groenbeheer
	SDG 16 Vrede en sterke publieke diensten	<ul style="list-style-type: none"> • Buurtwacht organiseren • Conflictbemiddeling
	SDG 9 Innovatie en infrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> • Leegstaande ruimtes een nieuwe bestemming geven
doorbraak 3 Kansen voor de jeugd		
Focus op een doorgaande leer-en ontwikkellijn, onderwijs, leren en ontwikkelen van 8 tot 20, Omgeving van een kind kansrijker maken, Meer tijd voor kinderen en jongeren om te leren en te ontwikkelen onder begeleiding van school, ouders en netwerk in de wijk	SDG 4 Kwaliteitsonderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • trainingen in basisvaardigheden • creatieve vaardigheden trainen • extra lesmateriaal bieden
doorbraak 4 Werk en Economie		
Optimale benutting van het arbeidspotentieel in Nieuw-West, Uitsluitingsmechanismen worden aangepakt en ervaren arbeidsmarktdiscriminatie moet fors omlaag.	SDG 10. Ongelijkheid verminderen	participatie van mensen met minder kansen stimuleren
	SDG 8. Waardig werk en economische groei	<ul style="list-style-type: none"> • dagbesteding met het oog op (re)integratie op de arbeidsmarkt • mensen met achterstand op de arbeidsmarkt in dienst nemen
Vangnet voor hen die vooralsnog niet aan het werk kunnen	SDG 1. Geen armoede	Schuldpreventie, Versterking zelfredzaamheid, Afstand arbeidsmarkt verkleinen

De 55 organisaties zijn nog slechts een fractie van hetgeen in totaal actief is in Nieuw West. En alleen al de 18 organisaties die de uitgebreide MAEX hebben ingevuld, dragen aan de

Masterplandoelstellingen bij met een totale impact ter waarde van 2 miljoen euro, ongeveer de helft van de waarde van hun totale sociale impact in 2020 (zie bijgevoegde tabel).

Deze brief is opgesteld door 9 organisaties die vooral in vier buurten actief zijn; Sierplein, Plein 40-45, Wildemanbuurt en de Osdorper Bovenpolder.

Zij hebben het idee opgevat om de waarden waaraan zij bijdragen op buurtniveau proberen vast te leggen door middel van een zogenaamde "Buurtdonut".

De Buurtdonut brengt het economische model van de 21e eeuw (Kate Raworth, 2018) tot leven op buurtniveau.

- Het verbindt verschillende partijen in een buurt met elkaar op basis van gedeelde waarden
- Het laat in een oogopslag zien waar de knelpunten zijn in een buurt, en wat voor lokale kansen en krachten er zijn
- De Buurtdonut laat zien waar bewoners, bewonersorganisaties en lokale bedrijven in kunnen investeren, in welke mate de waarden worden geapprecieerd, welke het meest een investering nodig hebben en waar een grote *return on investment* mogelijk is.
- Hiermee kunnen ook de doelen van het Masterplan gespecificeerd en aan elkaar verbonden worden op buurtniveau.

Vergelijking van buurtproblemen met buurtwaarden in de Sierpleinbuurt

SDG	Buurtdonut (overschrijdingen)	Buurtwaarden
Bestaanszekerheid		
inkomen	11%armoede	Aantal succesvolle sociale hulpprogramma's
voedsel		Markt op Sierplein, grote potentie voor lokaal en gezond aanbod
wonen	Voor jongeren en starters zijn er geen betaalbare woningen in de Sierpleinbuurt. Zo kunnen zij niet dicht bij hun ouders wonen.	
gezondheid	40% van de volwassenen heeft overgewicht/obesitas/ 22% van de kinderen jonger dan 10 jaar heeft overgewicht	
water		
energie		Grote betrokkenheid bij de energietransitie (bijv. Westerlicht)
mobiliteit	Kruising Christoffel Plantijnpad met Pieter Calandlaan onveilig voor fietsers en voetgangers even als de kruising Christoffel Plantijnpad Plesmanlaan. Onveilige plek Pieter Calandlaan van Ollefenstraat door ontbreken van zebra's	

veiligheid	Ontoegankelijke publieke ruimte, Lelylaan Toegang tot de Sierpleinbuurt vanaf de Lelylaan is vies en sociaal onveilig	Het fietspadennetwerk is groot, potentie om veiliger en aaneengesloten te maken
Leefomgeving		
habitats	Verdichting van bebouwing bedreigt de biodiversiteit door opslokken van kleine groenplekken en bij optoppen veroorzaken van meer schaduw in de wijk.	Groot potentieel voor verbinding Oeverlanden-Sloterplas
	Groenplekken zijn versnipperd/niet op elkaar aangesloten	
lucht en water-kwaliteit	Het hoge snelheid rijdend verkeer op de Johan Huizingalaan en de Pieter Calandlaan en de laagvliegende vliegtuigen bij noordenwind veroorzaken veel vervuiling van het milieu (NOx) en bedreigen de gezondheid.	Mooie grachten, potentieel natuurlijk en zwembaar
klimaat-adaptatie	Hittestress	Platte daken beschikbaar in de Louis Bouwmeesterstraat langs de Slotervaart, Blue Band Dorp, Bouwmeester complex en de DrieHoven voor groen-blauwe functies
	Opwarming aarde door grote baksteen en trottoir partijen in de Louis Bouwmeesterstraat, Louis Chrispijnstraat, Johan Huizingalaan en Jacques Veltmanstraat.	
	Uitdroging van grond en opwarming aarde door snel afvoeren van regenwater van daken direct in het riool.	
biodiversiteit	Er wordt gedifferentieerd gemaaid met geen aandacht voor de genoemde biodiversiteit, langs de Louis Bouwmeesterstraat, Maria van Westerhoven straat en langs het Christoffel Plantijnpad.	Groenstroken beschikbaar voor natuurvriendelijker maaieregime en groenbeheer
		Veel initiatieven voor buurttuintjes
bodem	Plastic eenmalige verpakkingen en (bier, energydrink) blikjes vervuilen de wijk met zwerfafval bovendien vervuilen zij de aarde door het niet snel afbreekbare plastic en energie-intensieve recycling van blikjes.	Veel betrokkenheid bij vuilnisprobleem (Vuilnisoproer)
hulpbronnen /CO2	CO2 uitstoot	Er wordt campagne gevoerd tegen voedselverspilling
Sociaal-cultureel		
sociaal	Een op de vier bewoners ervaart overlast van te hard rijdend en/of agressief verkeer / overlast langs de Johan Huizingalaan en de Pieter Calandlaan	
	De sociale cohesie in de wijk loopt terug ten opzichte van voorgaande jaren	
	De culturele participatie van de bewoners is zeer laag. Buurbewoner doen niet makkelijk aan activiteiten mee.	
	Bewoners voelen zich onveiliger in de wijk dan gemiddeld. Meer dan één op de drie voelt zich onveilig in eigen buurt. Tourniairestraat onveilig en 's nachts langs de Slotervaart met	

	ballonnetjestoerisme	
Gelijkheid	Hoge werkloosheid (10%) door gemiddelde lage opleidingen en cultuursensitieve redenen	Veel jonge, diverse mensen beschikbaar op arbeidsmarkt
	Veel minimuminkomen (20%) Het gedeelte van de bevolking dat uiteindelijk tot de laagopgeleiden behoort, is volgens de statistieken slechter af, of het nu om geluk, gezondheid, werk of inkomen gaat	
	Mogelijk meer dan 40% laaggeletterden	
	16% eenzame bewoners	
	10% kwetsbare bewoners (Eenzaamheid, Armoede, Laaggeletterdheid en digitale) exclusie, Ongezonde leefstijl, Dementie)	
Cultureel	Er is nauwelijks uitwisseling tussen de verschillende culturen	Culturele diversiteit is enorm groot
Psychologisch	Veel overlast van zwerfvuil rond het Sierplein Maria van Westerhovenstraat en Louis Chrispijnstraat en Ollefenstraat	
	Veel overlast van ratten. Er is een rattenplaag door de hele Sierpleinbuurt. Ze lopen overdag gewoon door de straat.	
Procedureel-innovatie		
	Buurtbewoners zijn aan de willekeur van de gemeente overgeleverd en kunnen zo geen verantwoordelijkheid nemen en dragen voor de eigen buurt	Veerkracht en onderlinge hulp van bewoners is enorm
	Er zijn behoorlijk wat actieve netwerken maar ze zijn zeer versnipperd en weten van elkaar niet wat ze doen	Eerste buurtplatform in Nieuw West

Aanleggen van een tijdelijke moestuin met lokale restmaterialen in Slotervaart

Overwegende dat:

1. Buurtorganisaties in grote mate bijdragen aan de conceptdoelstellingen van het Masterplan, met een impact van gemiddeld meer dan 100.000 euro per organisatie
2. Zij op lokaal niveau de gaten opvullen waar markt en overheid steken laten vallen. (hardnekkige ongelijkheid, marktexternaliteiten)
3. Zij dit doen uit verantwoordelijkheidsgevoel en uit overtuiging maar daar niet genoeg voor worden erkend. Meer dan de helft van het benodigde kapitaal komt uit de lokale gemeenschap zelf, en het trekt een zeer zware wissel op de trekkers van de organisaties.
4. In 4 buurten gewerkt wordt aan het vastleggen van buurtwaarden en doelstellingen om impact te maken op die waarden. Het meten van de waarden draagt bij aan zichtbaarheid, hopelijk tot meer erkenning en draagt ook bij aan het versterken van de sociale cohesie door gezamenlijk een buurt te analyseren en te verkennen waar het beter kan en welk potentieel gebruikt kan worden.
5. Op dit moment al ongeveer de helft van de inspanningen van de buurtorganisaties onder de conceptdoelstellingen vallen van het Masterplan.

Concluderen we dat:

Het loont om buurtorganisaties in te schakelen om de Masterplandoelstellingen te specificeren per buurt en om de verschillende doelstellingen lokaal op elkaar af te stemmen, vooral als het gaat om de leefomgeving: ontmoetingsruimte, veiligheid en aantrekkelijkheid. 50% van de totale impact op de Masterplandoelstellingen door buurtorganisaties wordt op dit terrein geleverd. Maar ook om talentontwikkeling en integratie in de arbeidsmarkt. Op dit moment wordt 25% van de totale impact op het masterplan met deze activiteiten gerealiseerd.

En vragen we:

1. Om buurtorganisaties in hun kracht te zetten en samen met hen doorbraken te realiseren. De gemeente kan hen minder in rekening te brengen voor gemeentelijke diensten zoals verhuur van vastgoed, vergunningen voor evenementen en afvalverwerking. Dit kan door 10% van het budget te reserveren voor een duurzaamheidsboekhouding, waarmee een *level playing field* gemaakt kan worden voor de eis van kostendekkendheid van overheidsdiensten (Wet Markt en Overheid). Een duurzaamheidsboekhouding houdt in dat er een duurzaamheidskorting wordt geboekt bij levering van gemeentelijke diensten aan donutorganisaties die wordt gedekt door een duurzaamheidsbijdrage via de subsidie van het Rijk voor het Masterplan. Ook (lokale) bedrijven worden met een duurzaamheidsboekhouding, die gekoppeld is aan concrete lokale sociale impact, in de gelegenheid gesteld om hun moeilijk te vermijden negatieve “externaliteiten” te compenseren. Een duurzame samenwerking met het bedrijfsleven door deze “tranvesteringen”, investeringen van een sector in een andere (Bauwens, 2020) vergroot de kans op echte doorbraken. Wij zouden de effecten hiervan graag in pilot vorm vanuit het Masterplan uittesten.
2. Om dit project op te zetten vragen we in het kader van het Masterplan een samenwerking aan te gaan met de afdeling Ruimte en Duurzaamheid van de Gemeente Amsterdam, die al met een maatschappelijke impactindex bezig is (de Amsterdamse “Donut”), en aangegeven heeft interesse te hebben voor zo’n project, zodat deze boekhouding juridisch en boekhoudkundig ingebed kan worden.

3. Daar bovenop lijkt ons dit Masterplan een goede aanleiding om de Derde Wegorganisaties te erkennen als duurzame partner, naast de marktpartijen en semi-overheidsorganisaties, en een vertegenwoordiger op te nemen in een van de allianties of een nieuwe alliantie op te richten (Alliantie Integrale Wijkaanpak).

Opbouwen van een kas met tweedehands materialen in Slotervaart

Tot slot gaat het vooral om van alle betrokken partijen, buurtbewoners, ondernemers, corporaties, zorginstellingen, en gemeente, de collectieve intelligentie te bundelen, met een focus op de buurten. Onze rijke kennis van en liefde voor de buurt leidt naar een bloeiend en gezond heel Nieuw-West!

- Bauwens, M. Pazaitas, A. (2020), P2P accounting for planetary survival http://commonstransition.org/wp-content/uploads/2019/09/AccountingForPlanetarySurvival_defx-2.pdf
- Raworth, K. (2018), Doughnut Economics, Seven ways to think like a 21th century economist
- Reinders, L. (2017). *Harde stad, zachte stad. moderne architectuur en de antropologie van een naoorlogse wijk.* <https://books.bk.tudelft.nl/press/catalog/view/isbn.9789492516312/574/269-1>

- [D.Rodríguez-Rodríguezad, J.H.Kaina, D.Haaseb, F.Baróc, A.Kaczorowska](#) (2015), Urban self-sufficiency through optimised ecosystem service demand. A utopian perspective from European cities
- Transitieteam Circulaire Bouweconomie (2018), Transitieagenda Circulaire Bouweconomie: Samen bouwen aan de circulaire economie voor Nederland in 2050
- Zijderwijk, L. M. A. (2019). *Public space: Always under construction*, from <http://hdl.handle.net/1765/119767>
- [Wim De Haas](#), [Jan Hassink](#) and [Marian Stuiver](#) (2020), The Role of Urban Green Space in Promoting Inclusion: Experiences From the Netherlands